

УДК 378;37.011.3:051:78

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Сергій Чугай

старший викладач кафедри музики і хореографії
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

м. Слов'янськ, Україна

ORCID ID 0000-0003-4294-888X

sergeichugay@gmail.com

Анотація. У статті розглянуто проблему формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музики початкових класів в умовах додаткової спеціалізації на факультеті початкової, технологічної та професійної освіти. Розкрито поняття «культура», «професійна культура», «професійно-педагогічна культура вчителя»; охарактеризовано теоретичні аспекти формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музики початкових класів; проаналізовано педагогічні проблеми формування професійно-педагогічної культури студентів; визначено критерії та рівні сформованості професійно-педагогічної культури майбутніх учителів; виявлено умови, які сприяють її формуванню в процесі професійної підготовки.

Ключові слова: культура; педагогічна культура особистості; професійно-педагогічна культура вчителя; структура професійно-педагогічної культури; професійна підготовка вчителя музики.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Освіта в педагогічних ЗВО покликана забезпечувати підготовку вчителя початкової школи, зорієнтованого на особистісний та професійний саморозвиток, готового творчо працювати в освітніх закладах різного типу, здатного розвивати особистість учня. Актуальність цього завдання підвищується у зв'язку з реформуванням освіти відповідно до Закону України «Про освіту» і прийняттям «Державного стандарту початкової загальної освіти», який передбачає реалізацію принципу гуманізації освіти, методологічну переорієнтацію процесу навчання на розвиток особистості учня, визнання її самобутності й самоцінності, формування компетентності учня як загальної здатності до суспільної діяльності на основі знань, досвіду, системи цінностей, здібностей, набутих під час навчання [2]. Так, дедалі більшого значення набуває культурологічний підхід до підготовки студентів педагогічних закладів вищої освіти. Поняття «культура» входить до системи професійно значущих якостей особистості й дає підстави говорити про педагогічну культуру, яка охоплює характеристики професійної майстерності й багатства внутрішнього світу майбутнього вчителя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку професійно-педагогічної культури вчителя привертала й продовжує привертати увагу багатьох педагогів (В. Бондар, О. Вербицький, І. Зязюн, І. Кривонос, А. Макаренко, О. Мороз, В. Сухомлинський, О. Сухомлинська, В. Сластьонін,

Н. Тарасевич, М. Ярмаченко та ін.). Учені наголошували, що професійна культура вчителя не виникає сама по собі, вона формується й розвивається в спеціально організованій навчально-педагогічній діяльності.

У педагогічній літературі питання формування музичної культури вчителя, а також його художніх і музично-естетичних потреб, здатності до оцінної діяльності висвітлено в працях Е. Абдулліна, Ю. Алієва, Л. Арчажнікової, Б. Бриліна, М. Букача, В. Бутенка, В. Дряпіки, Д. Кабалевського, Л. Коваль, О. Олексюк, Г. Падалки, Л. Рапацької, А. Растригіної, О. Ростовського, О. Рудницької, Л. Хлебнікової, А. Щербо, О. Щолокової та ін.

Проблемам професійної підготовки майбутніх учителів музики присвячено багато досліджень. У них розглянуто питання художнього виховання майбутніх учителів початкових класів і музики (Г. Нестеренко); музично-естетичної підготовки учителів початкових класів (З. Яропуд); психолого-педагогічної підготовки майбутнього вчителя до організації музично-пізнавальної діяльності учнів початкової школи (В. Федорчук); формування їхньої музичної культури (А. Гордійчук); професійно-педагогічного інтересу до музичної народної творчості (С. Чабан); самоосвітньої діяльності студентів у вищих закладах педагогічної освіти (С. Барановська). Але проблема формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя музики початкових класів досліджена недостатньо.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розгляд основних шляхів формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів музики початкових класів.

Методи дослідження. Дослідження було проведене з використанням методу теоретичного аналізу і синтезу, абстрагування й ідеалізації, моделювання й конкретизації теоретичного знання, узагальнення педагогічного досвіду в царині вищої педагогічної освіти. Цей метод сприяв осмисленню суті професійно-педагогічної культури, розкриттю її теоретичних основ, виділенню основних елементів, оновленню дидактичної моделі формування професійно-педагогічної культури.

Результати дослідження. Термін «культура» (від лат. cultura) означає сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених усіма видами перетворювальної діяльності людини і суспільства. Сама людина формується в процесі власної діяльності як культурно-історична істота, що засвоює мову, прилучається до традицій і цінностей, що існують у суспільстві, оволодіває властивими для конкретного суспільства і його культури прийомами і навичками діяльності. Отже, людина є продуктом загальнолюдської культури, її представником і носієм.

Культура загалом характеризується складністю і багаторівневою структурою та виконує низку значущих функцій у суспільстві:

– гуманістична (трансляція (передача) соціального досвіду, забезпеченні історичної наступності поколінь);

- пізнавальна (здатність культури накопичувати в собі кращий соціальний досвід різних поколінь людей, що створює можливості для його пізнання й освоєння);
- нормативна (визначенням і регулюванням різних видів суспільної та особистої діяльності людей у сфері праці, побуту, міжособистісних відносин, що впливає і визначає вибір тих чи тих матеріальних або духовних цінностей);
- семіотична (існування відповідних знакових систем, опанування якими призводить до оволодіння культурою (мова, музика, живопис, науки, театр тощо));
- аксіологічна (ціннісна) функція (культура як система цінностей формує в людини цілком певні ціннісні потреби й орієнтації);
- комунікативна (культура формується через спілкування в безпосередніх або опосередкованих його формах);
- функція соціалізації (виконує завдання входження людини в суспільство, а сам процес соціалізації полягає в засвоєнні людиною певної системи знань, норм, цінностей, що дозволяють їй стати частиною цього суспільства);
- адаптивна функція полягає в тому, що за допомогою штучно створених знарядь і пристосувань людина неймовірно збільшила свої можливості пристосування до навколишнього світу, підпорядкувала собі сили природи, однак це спричинило й дисфункцію – погіршення екології, появу нових хвороб, збільшення кількості, проте зниження якості соціальних контактів;
- креативна ж функція культури полягає в перетворенні й освоєнні світу і себе як його частини. Експериментуючи над природними явищами, освоюючи космічний простір, людина розширює середовище проживання, але вона також оволодіває й внутрішніми силами психіки (складні системи психотехніки, медитації, бойові єдиноборства, нетрадиційні методи медицини, техніки володіння своїм тілом і свідомістю тощо) [4].

Педагогічна культура є частиною загальнолюдської культури. У ній втілені духовні цінності освіти та виховання (педагогічні знання, теорії, концепції, накопичений педагогічний досвід, професійні етичні норми) і матеріальні (засоби навчання і виховання), а також способи творчої педагогічної діяльності, які слугують соціалізації особистості в конкретних історичних умовах. Педагогічна культура педагога є системним утворенням, а її головними структурними компонентами є наукова ерудиція і науковий світогляд, педагогічна майстерність, культура спілкування і культура мовлення, педагогічна етика, духовне багатство, прагнення до самовдосконалення.

Термін «професійна культура вчителя» часто використовується як синонім таких понять, як «педагогічна культура вчителя», «педагогічна компетентність вчителя». Деякі вчені зазначали, що професійна культура вчителя включає такі складові, як загальна культура, педагогічна культура, етична культура, естетична культура, філософська культура тощо. Так, професійна культура – сукупність

загальної культури особистості та професійних знань з основних напрямків педагогічної діяльності – теорії та методики викладання предмета, педагогіки як науки про виховання, вікової та соціальної психології, психології педагогічної праці, вікової фізіології, основ гігієни та медицини, основ етики й естетики, практичної економії та екології, філософії та соціології – і вміння застосовувати ці знання в педагогічній практиці [6].

Категорією меншого значення стосовно поняття «професійна культура вчителя» виступає категорія «професійна культура вчителя музики». Її специфіка виражається в її спрямованості на творення й утвердження цінностей музичної культури, розвиток особистісної музичної культури учня, зростання її духовної свободи та культурного багатства. Одночасно, будучи підсистемою більш об'ємних систем, вона включає всі сутнісні характеристики таких феноменів, як загальна культура, педагогічна культура, професійна культура, музична культура, культура особистості тощо.

Учитель музики як носій високої художньої культури стає творцем музичного мистецтва, яке покликане відігравати значну роль у формуванні духовної культури дітей. Хороший педагог-музикант, на думку Д. Кабалецького, завжди зробить мистецтво своїм помічником у розкритті неосяжних духовних сил учнів [3].

Усі музично-виховні програми, усі новаторські ідеї реалізуються через творчу діяльність учителя музики. Саме тому його професійна культура як представника «найвитонченішого виду мистецтва» багато в чому визначає зміст духовного життя учнів.

Отже, професійна культура вчителя музики має загальнокультурний, загальнопедагогічний і мистецтвознавчий аспекти, складається з таких головних компонентів:

- багатий духовний світ особистості вчителя;
- любов і професійний інтерес до явищ музичного мистецтва на основі особистісно-ціннісних переконань;
- концептуально-цілісне бачення сутності, природи та закономірностей музичного мистецтва;
- творча захопленість музично-педагогічної професією;
- активна самоосвітня пізнавально-мистецька діяльність в області музично-педагогічної науки.

У процесі навчання в закладі вищої освіти майбутній учитель набуває певної системи знань (когнітивний компонент професійно-педагогічної культури), яка містить три складові:

- теоретичні знання: педагогічні, психологічні, культурологічні, комунікативні, методичні, а також знання з фахових дисциплін;
- знання-засоби: організаційні, інтелектуальні, фізіологічні, інформаційні, антропологічні;
- знання-цінності: етичні, естетичні, деонтологічні, соціологічні.

На основі набутих знань у майбутніх учителів формуються способи діяльності та досвід їх здійснення, який втілюється в уміннях, що є підґрунтям діяльнісного компонента професійно-педагогічної культури вчителя. Студент оволодіває інтелектуальними, комунікативними та вміннями педагогічної техніки, які дозволяють дієво реалізувати набуті знання, формувати певні якості особистості. Так, інтелектуальні вміння спрямовані на формування внутрішньої потреби до самостійного набування знань та їхнього застосування для творчого перетворення дійсності. Їхнє формування здійснюється в процесі навчальної діяльності студента, яка є необхідною умовою формування цілісної системи професійно-педагогічної культури вчителя.

У педагогічному спілкуванні провідна роль належить учителеві, який чітко уявляє, що справжнє спілкування можливе тільки внаслідок взаємодії обох сторін – учителя та учня. Усупереч цьому педагог може створити своєрідний психологічний бар'єр, який стає істотною перешкодою на шляху справжнього спілкування, тому необхідні його комунікативні вміння, які допомагають встановлювати і підтримувати дружні стосунки з вихованцями, колегами, уникати конфліктів, підвищувати ефективність процесу навчання тощо.

Необхідними для вчителя музики є вміння педагогічної техніки: уміння культури мови та голосу (звукова культура); уміння володіти своїм тілом: ходити, сидіти, стояти; володіти жестами та мімікою; уміння психотехніки (розуміння свого психічного стану, уміння керувати ним; розуміння психічного стану вихованця і адекватно впливати на нього); уміння одягатися, слідкувати за своєю зовнішністю, поставою.

Зміст професійно-педагогічної культури передбачає також оволодіння спеціальними вміннями й навичками: виконавськими (емоційність виконання, наявність діапазону, вокальна техніка, тембр голосу та його сила); репертуарними (виконання дитячого репертуару під власний акомпанемент, виконання дитячих пісень із мультфільмів, дитячих фільмів з урахуванням особливостей казкових персонажів).

Необхідно також указати й на функціональні компоненти професійно-педагогічної культури.

Пізнавальна функція передбачає прийняття й аналіз педагогічної діяльності на основі сформованої системи знань, вивчення, усвідомлення й аналізу власних здібностей, якостей, рівня сформованості професійно-педагогічної культури.

Виховна функція забезпечує формування здібностей, нахилів, якостей особистості, усвідомлення власної педагогічної позиції, гуманного ставлення до навколишніх, сприйняття людини як найвищої цінності.

Комунікативна функція сприяє встановленню гуманних стосунків між суб'єктами освітнього процесу, взаємозбагаченню й взаєморозумінню між ними. Оцінна функція допомагає поділити дії людини на позитивні й негативні, гуманні та антигуманні тощо, для подальшого розвитку або корекції їх та

сприяти розвитку особистості. При цьому створюються методи та критерії оцінки дій людини для корекції її поведінки і зростання рівня культури.

Рекреативна функція виявляється у створенні умов і способів, завдяки яким особистість має відновити свої фізичні, психологічні та моральні сили, зняти напруження, духовно збагатитися [5].

Отже, професійно-педагогічна культура є одним з показників рівня професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів і музики, а вказані компоненти є узагальнювальними: надають цілісності особистості вчителя, спрямовують його професійно-педагогічну діяльність і визначають професійну поведінку. Когнітивний і мотиваційний компоненти є професійним підґрунтям професійно-педагогічної культури, особистісний – умовою підвищення її рівня, а діяльнісний – засобом її формування.

Усі компоненти взаємопов'язані між собою. Їхнє виділення є умовним, бо в освітньому процесі відбувається одночасний розвиток їх з акцентуванням більшої уваги на одному з них.

Формування професійно-педагогічної культури взагалі та окремих її компонентів відбувається під час занять. Результативність цього процесу залежить від педагогічних умов, у яких він перебігатиме, а саме: створення сприятливого емоційно-психологічного мікроклімату на заняттях, використання міжпредметних зв'язків, виховання в студентів потреби постійного самовдосконалення. Щоб збудити бажання і потребу вчитися, необхідно сформувати позитивне ставлення до навчання, адже розвинути цілісну особистість можливо лише за умови гуманних взаємовідносин між тим, хто навчає, і тим, хто навчається.

Зазначимо, що активність і діяльність дитини, зокрема пізнавальна, емоційно забарвлена. Позитивне ставлення до навчання – це ніщо інше, як вияв певних емоцій, що зумовлюють поведінку людини, з одного боку, і є мотивами дії, з іншого. Почуття та емоційний стан людини можуть бути спонукальними силами до здійснення будь-яких учинків. Оскільки позитивні емоції є одним із внутрішніх збудників пізнавальної діяльності, то в студентів виникає потреба в позитивних переживаннях, які є складовою потреби в успіху. Тому, організовуючи пізнавальну діяльність студентів, створювали на заняттях ситуації підтримки тим, хто важко засвоював теоретичні знання, а також ситуації успіху для підбадьорювання та заохочування навіть за незначні успіхи; не фіксували відсутність знань, а забезпечували умови студентам для досягнення поставленої мети.

У межах нашого дослідження спиралися на дисципліни фахового (професійно-практичного) циклу, які сприяють формуванню компонентів професійно-педагогічної культури:

– психологію: знання про психічні процеси (відчуття, сприймання, уява, пам'ять, мовлення, емоції й почуття), психологічну характеристику особистості

(спрямованість, здібності), діяльність людини, вони й розкривають психологічну сутність компонентів культури;

– педагогіку: зміст виховання особистості (естетичне, інтелектуальне, моральне, фізичне), процес навчання (зміст, принципи, методи, форми, контроль);

– педагогічну майстерність (особистість учителя, вимоги до нього, самовиховання, спілкування, мова вчителя, педагогічна техніка);

– теорію музики і сольфеджіо (знання послідовного історичного розвитку музичного мистецтва і сучасного; оцінка музичних явищ, характеристика важливих елементів і форм музичного мистецтва; навички зіставлення творчості музикантів з історичними подіями; засоби музичної виразності; національні школи й музичні течії; опрацювання навичок інтонування вправ; навички сольфеджування мелодій із назвами нот, текстом, транспозиція; сольфеджування дво- та триголосся – ансамблеве і з фортепіано – гармонічного та поліфонічного типу в межах діатоніки; навички визначення на слух гам мажорних і мінорних ладів, ступенів у ладі й тональності, окремих інтервалів, послідовностей акордів у межах діатоніки);

– основний музичний інструмент (знання історії виникнення інструмента (баян, акордеон); основи звуковидобування на інструменті; діапазонів правої та лівої клавіатур; уміти виконати мелодію та акомпанемент розучуваної пісні; транспонувати її в близькій тональності; грати вокальні вправи для роботи з хором; акомпанувати хору або ансамблю; виконувати сольні твори і п'єси);

– диригування (розвиток музичного слуху, пам'яті, мислення, почуття ритму, стилю, виконавської майстерності, артистизму, формування навичок вокально-хорової роботи, оволодіння засобами спілкування з хором, відбір репертуару для майбутньої практичної діяльності; самостійна робота над хоровим твором);

– постановку голосу (знати базовий поняттєво-термінологічний апарат теорії красномовства; природу та основні механізми звукоутворення, постановки мовленнєвого голосу, норми української літературної мови; можливості застосування голосу в різних психологічних ситуаціях; основи ораторської майстерності, ведення програми).

Отже, майбутні педагоги повинні усвідомити, що робота вчителя початкових класів і музики потребує знань багатьох методик: постановки голосу, роботи з хором, навчання гри на музичному інструменті, але найважливішим для професійної-педагогічної майстерності майбутнього вчителя є знання методики музичного виховання, що дозволяє зрозуміти єдність загального та особистісного розвитку учнів початкової школи. Майбутній педагог повинен уміти: на високому професійному рівні проводити заняття з розучування та виконання музичних творів; виконувати твори для слухання на музичному інструменті; цікаво розповідати дітям про музику, її жанри, будову; урізноманітнювати класну та позакласну роботу.

В основу музично-педагогічної діяльності покладено вміння сприймати, розуміти та виконувати музичні твори, прагнення до глибоких емоційних переживань, бажання залучити дітей до музичного мистецтва, навчити їх любити та розуміти музику. Усі форми музичних знань, будь-яка діяльність учнів на уроці та поза уроком повинні сприяти їхньому творчому розвитку, викликати прагнення до самостійного мислення.

Методика формування професійно-педагогічної культури передбачає для досягнення мети використання конкретних форм організації навчальної діяльності студентів (індивідуальної та групової), способів (система вправ, підбір репертуару, урахування індивідуальних особливостей тощо), які сприяють реалізації педагогічних умов розвитку вказаного особистісного утворення. Педагогічними умовами є створення сприятливого емоційно-психологічного мікроклімату на заняттях, використання міжпредметних зв'язків і виховання в студентів потреби самовдосконалення.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, професійно-педагогічна культура вчителя початкових класів і музики, будучи мірою багатогранного освоєння загальнокультурних, психологічних, комунікативних, естетичних, виконавських явищ музично-педагогічної дійсності, являє собою соціально-психологічне новоутворення, яке відповідає за пізнання, ціннісне усвідомлення і творчу діяльність у світі музично-педагогічних цінностей. Здатність учителя музики вибудовувати свою творчу професійну діяльність за законами добра, гармонії і гуманістичної особистісно орієнтованої педагогіки є найважливішою здатністю, що формується на основі злиття творчих і спеціальних здібностей особистості. Реалізація педагогом-музикантом духовних, культурологічних, морально-естетичних і художніх цінностей музичного мистецтва є головним показником високопрофесійної культури особистості, свідченням зростання її духовності та культурного багатства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврілова, Л. (2016). Оновлення методів музичного виховання в професійній підготовці майбутніх учителів музики в контексті інформатизації сучасної мистецької освіти. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. Взято з http://pptma.dn.ua/files/2016/4/2.%20Gavrilova_S.14-24.pdf
2. Закон України про освіту. № 2145-19. (2017, 5 вересня). Взято з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Кабалевський, Д. (1977). *Дорогі мої друзі*. Москва, Росія: Молода гвардія.
4. Становських, З (2013). Психогічні умови розвитку самомотивації педагога до духовного зростання. *Духовна культура педагога як умова розвитку інтелектуальної обдарованості старшокласників*. Взято з <http://lib.iitta.gov.ua/5785/1/2.pdf>
5. Ткаченко, Т. (2000). *Формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя музики*. (Автор. дис. кан. пед. наук). Харків, Україна: ХДПУ ім. Г. С. Сковороди
6. Шимова, О. (2010). Професійна культура вчителя музики: сутність та структура. Взято з http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2010/7_2010/75.pdf

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Сергей Чугай

старший преподаватель кафедры музыки и хореографии
ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»
г. Славянск, Донецкой области, Украина
ORCID ID 0000-0003-4294-888X
sergeichugay@gmail.com

Аннотация. В статье рассмотрена проблема формирования профессионально-педагогической культуры будущих учителей музыки начальных классов в условиях дополнительной специализации на факультете начального, технологической и профессионального образования. Раскрыто понятие «культура», «профессиональная культура», «профессионально-педагогическая культура учителя», охарактеризованы теоретические аспекты формирования профессионально-педагогической культуры будущих учителей музыки начальных классов, проанализированы педагогические проблемы формирования профессионально-педагогической культуры студентов, определены критерии и уровни сформированной профессионально-педагогической культуры будущих учителей, выявлены условия, которые способствуют ее формированию в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: культура, педагогическая культура личности, профессионально-педагогическая культура учителя, структура профессионально-педагогической культуры, профессиональная подготовка учителя музыки.

DEVELOPING PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL CULTURE OF THE FUTURE PRIMARY SCHOOL MUSIC TEACHERS

Serhii Chuhai

Senior Lecturer of Music and Choreography Department,
SHEE “Donbas State Pedagogical University”
Sloviansk, Donetsk region, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-4294-888X
sergeichugay@gmail.com

Abstract. The education at pedagogical universities aims at providing the training of future primary school teachers who are orientated to their personal and professional self-development, who are ready to work creatively at various educational institutions, who are able to develop a pupil's personality. The concept of the culture is involved in the system of professionally essential qualities of a personality and gives us foundations to speak about pedagogical culture that covers the characteristics of professional mastery and variety of inner world of a future teacher.

The issue of developing professional and pedagogical culture of the teacher draws the attention of a number of educators (V. Bondar, O. Verbytskyi, I. Ziaziun, I. Kryvonos, A. Makarenko, O. Moroz, V. Sukhomlynskyi, O. Sukhomlynska, V. Slastonin, N. Tarasevych, M. Yarmachenko and others).

The purpose of the article is to overview the main ways of developing professional and pedagogical culture of future primary school music teachers.

In the professional activity of a teacher, the level of development of professional and pedagogical culture as a complex integrated personal phenomenon in the unity and harmony of structural and functional components is of great importance. Professional and pedagogical culture is an indicator of the level of the professional training of the future teacher. The structure of professional and pedagogical culture includes structural components (motivational, personal, cognitive and activity ones), which are interconnected with one another and with functional components (cognitive, educational, evaluative, communicative, and recreational ones). These components are generalizing, they give the integrity of the teacher's personality, guide his/her professional and pedagogical activities, and determine his/her behavior. Cognitive and motivational components are the professional basis of professional and pedagogical culture, the personal component is a condition for improving the level of professional and pedagogical culture-and the activity component is a means of its development.

This education is not formed spontaneously, but requires special, step-by-step, purposeful work in the process of preparing the future music teacher of primary school.

This phenomenon is not developed spontaneously, it requires special, step-by-step, and purposeful work in the process of training the future music teacher in primary school.

The professional pedagogical culture of primary school and music teachers, being the degree of multifaceted development of general and cultural, psychological, communicative, aesthetic, and performing phenomena of musical and pedagogical reality, is a socio-psychological formation, which is responsible for the knowledge, value awareness and creative activity in the world of musical and pedagogical values. The ability of music teachers to project their creative professional activities according to the laws of the good, harmony and humanistic personality-oriented pedagogy is the most important ability, which is developed on the basis of the combination of the individual's creative and special abilities. Realization of spiritual, cultural, moral, aesthetic and artistic values of musical art by the teacher-musician is the main indicator of highly professional culture of a person, evidence of increasing his/her spirituality and cultural wealth.

Key words: culture; pedagogical culture of the person; professional pedagogical culture of the teacher; structure of professional and pedagogical culture; professional training of music teachers.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Havrilova, L. (2016). Structural and functional content of information and communication competence as a part of the prospective music teachers' professional competence. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty*, 3. Retrieved from http://pptma.dn.ua/files/2016/4/2.%20Gavrilova_S.14-24.pdf
2. Law of Ukraine on education. № 2145-19. (2017, September 5). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Kabalevskyi, D. (1977). *Dear my friends*. Moscow, Russia: Moloda hvardiia.
4. Stanovskyykh, Z. (2013). Psychological conditions of the teacher's self-motivation for spiritual growth.. *Dukhovna kultura pedahoha yak umova rozvytku intelektualnoi obdarovanosti starshoklasnykiv*. Retrieved from <http://lib.iitta.gov.ua/5785/1/2.pdf>
5. Tkachenko, T. (2000). *Developing professional and pedagogical culture of the future music teacher*. (Extended abstract of PhD dissertation). Kharkiv, Ukraine: KhDPU im.H.S.Skovorody.
6. Shymova, O. (2010). Professional culture of a music teacher: the nature and structure. Retrieved from http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2010/7_2010/75.pdf

Матеріали надійшли до редакції 01.12.2018 р.